

Onderwerp

Cultuuromslag – kracht van de verbeelding

Datum raadsvergadering 24 februari 2026

Thema programmabegroting Sociale basis

Portefeuillehouder Paul Hofman

Zaaknummer

Samenvatting

De gemeente Rheden wil kunst en cultuur verankeren als basisvoorziening voor ontmoeting, ontwikkeling en welzijn. Met de nieuwe cultuurnota 'Cultuuromslag – kracht van de verbeelding' bouwen we voort op het fundament dat in voorgaande jaren is gelegd en zetten we de stap van losse initiatieven naar een duurzaam cultureel ecosysteem waarin iedereen kan meedoen. De nota beschrijft ambities, doelen en acties voor de komende jaren. Samenwerking met inwoners, verenigingen en maatschappelijke partners staat centraal.

Voorgesteld besluit

1. De nota 'Cultuuromslag – kracht van de verbeelding' vaststellen.

Inleiding

Uw raad nam op 1 juli 2025 de motie 'Een heldere visie op cultuur' aan. In deze motie droeg u het college op om samen met partners en belanghebbenden uit de culturele sector nieuw beleid op te stellen voor cultuur.

Maar ook de samenleving heeft behoefte aan een duidelijke visie op cultuur. Globalisering, polarisering, digitalisering, vergrijzing en migratie zorgen voor nieuwe vormen van samenleven. Tegelijkertijd groeit de behoefte aan verbinding, identiteit en betekenis. Kunst en cultuur spelen daarin een sleutelrol: ze bieden ruimte om te leren kijken, te luisteren, te begrijpen, te delen en zijn een noodzakelijk onderdeel van onze toekomst.

De afgelopen jaren is een goede basis gelegd op het gebied van cultuur. Cultuur leeft in de gemeente Rheden. Het is geen luxe, maar een deel van onze identiteit. De volgende stap is om deze goede basis verder te verdiepen en te verbreden. De nota 'Cultuuromslag – *kracht van de verbeelding*' is de handreiking waarmee wij als gemeente, samen met onze verenigingen, vrijwilligersorganisaties, inwoners en partners, verder kunnen bouwen aan een bloeiend cultureel leven.

Beoogd effect

De gemeente Rheden wil kunst en cultuur verankeren als basisvoorziening voor ontmoeting, ontwikkeling en welzijn, toegankelijk voor alle inwoners. We zetten de stap van losse projecten naar een duurzaam cultureel ecosysteem door inwoners en verenigingen te ondersteunen en samenwerking te bevorderen. Doel: meer samenwerking en participatie, meetbaar via het aantal actieve initiatieven en betrokken partners.

Argumenten

- 1.1 Kunst en cultuur zijn niet alleen een kwestie van vermaak of educatie, maar dragen bij aan welzijn, sociale cohesie en participatie.*

Kunst en cultuur bieden meer dan ontspanning. Ze creëren ontmoetingsplekken waar mensen elkaar leren kennen en begrijpen. Door gezamenlijke culturele activiteiten

ontstaat verbinding tussen verschillende groepen, wat sociale cohesie versterkt. Creatieve expressie helpt mensen hun gevoelens en ideeën te delen, wat bijdraagt aan mentaal welzijn. Bovendien stimuleren kunst en cultuur actieve deelname aan de samenleving, bijvoorbeeld via verenigingen en projecten. Zo dragen ze structureel bij aan een inclusieve en veerkrachtige gemeenschap.

1.2 Cultuur is geen luxe, maar een deel van onze identiteit.

Cultuur is een noodzakelijk onderdeel van verleden, heden en toekomst en moet verankerd worden in het dagelijks leven. Rheden heeft een rijk verenigingsleven en veel creatieve inwoners. De zeven dorpen hebben ieder hun eigen identiteit en dynamiek, maar samen vormen ze een netwerk van initiatieven, evenementen en tradities. En ook inwoners hebben hun eigen verleden en ontwikkelde cultuur. Juist op lokaal niveau is cultuur tastbaar.

1.3 Cultuur is onderdeel van onze sociale basis en moet aanwezig zijn in het leven van al onze inwoners.

Cultuur verbindt mensen en geeft betekenis aan het dagelijks leven. Door cultuur toegankelijk te maken voor iedereen, bevorderen we inclusie en gelijke kansen. Het draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling en gemeenschapsvorming. Zo ontstaat een samenleving waarin iedereen kan meedoen en zich verbonden voelt, jong en oud, nieuwkomer en geboren Rhedenaar, met en zonder beperking.

1.4 Gemeente en welzijnsorganisaties kunnen kunst en cultuur gebruiken om maatschappelijke vraagstukken met elkaar te verbinden.

Kunst en cultuur bieden een creatieve en verbindende manier om maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. Ze maken complexe thema's zoals inclusie, eenzaamheid, armoede, duurzaamheid en gezondheid bespreekbaar en toegankelijk voor een breed publiek. Door culturele activiteiten te koppelen aan sociale initiatieven ontstaat samenwerking tussen verschillende sectoren en doelgroepen.

1.5 De gemeente blijft faciliteren, verbinden en stimuleren, maar neemt niet over.

De echte kracht ligt bij de inwoners, verenigingen en organisaties zelf. We kijken hierbij naar het Rhedens model: informeel waar het kan, formeel waar het moet. De Zoomerij, de gemeente en professionals zetten hun kunde en kennis in om de informele initiatieven en netwerken te ondersteunen, zodat gemeenschappen kunnen groeien.

Kanttekeningen en/of risico's

1.1 Het absorptievermogen van de samenleving heeft een grens

We verankeren cultuur als basisvoorziening. De gemeente heeft een faciliterende rol en we bouwen op de kracht van de samenleving in Rheden. Dit vraagt wat van de samenleving en de geformuleerde ambities kunnen op gespannen voet komen staan met het absorptievermogen. Dit betekent dat zowel met de Zoomerij als de verenigingen en vrijwilligersorganisaties afspraken gemaakt moeten worden over de mogelijkheden.

1.2 De samenleving verandert.

Globalisering, polarisering, vergrijzing, digitalisering en migratie zorgen voor veranderende behoeftes. Ook groeit de behoefte aan verbinding, identiteit en betekenis. Kunst en cultuur spelen daarin een sleutelrol. Daarom is het van belang dat we regelmatig de thermometer in de samenleving houden en peilen naar de behoeftes van inwoners en (vrijwilligers)organisaties om de verbinding niet te verliezen,

bijvoorbeeld door regelmatig inwoners te bevragen via Rheden Spreekt en enquêtes te houden onder jongeren en vrijwilligersorganisaties.

Financiën

Beschikbare middelen in 2026 en verder:

	2026	2027	2028	2029
Huur onroerende goederen en recognities	€ 40.411,00	€ 40.411,00	€ 40.411,00	€ 40.411,00
Exploitatiesubsidie Zoomerij (cultuur)	€ 427.178,00	€ 327.178,00	€ 327.178,00	€ 327.178,00
Interne kostprijsdekkende huur	€ 14.800,00	€ 14.800,00	€ 14.800,00	€ 14.800,00
C-A - Cultuur-uitbreiding (podiumvoorziening, subsidie Rhederart, Filmhuis)	€ 56.500,00	€ 29.500,00	€ 29.500,00	€ 29.500,00
Totaal	€ 538.889,00	€ 411.889,00	€ 411.889,00	€ 411.889,00

De subsidie aan de culturele verenigingen is onderdeel van de exploitatiesubsidie van de Zoomerij. Zij behandelen voor de gemeente de subsidieaanvragen en betalen de subsidie uit.

Uitvoering

Het nieuwe cultuurbeleid is opgebouwd rond vier pijlers:

- Cultuureducatie - De gemeente Rheden wil dat alle kinderen in de gemeente structureel in aanraking komen met kunst en cultuur, zowel op school als daarbuiten, en dat ze hierdoor hun creativiteit, expressie en maatschappelijke betrokkenheid ontwikkelen.
- Talentontwikkeling en professionals - Iedereen met een passie voor kunst of cultuur moet de kans krijgen om te groeien. De gemeente stimuleert samenwerking tussen amateurkunst, professionals en onderwijs.
- Amateurkunst en cultuur - Amateurkunst vormt de ruggengraat van het lokale culturele leven. De gemeente en de Zoomerij ondersteunen verenigingen, wijken, initiatieven en makers bij hun activiteiten en samenwerking.
- Verenigingen en vrijwilligersorganisaties - Verenigingen en vrijwilligersorganisaties zijn plekken waar mensen elkaar ontmoeten, leren, ondersteunen en samen creëren. De gemeente helpt verenigingen toekomstbestendig te blijven, met aandacht voor verjonging, inclusie en organisatiekracht.

In de nota 'Cultuuromslag – kracht van de verbeelding' staat per pijler omschreven hoe we dit vorm willen geven. De Zoomerij is de verbindende schakel tussen scholen, (culturele) verenigingen, kunstenaars en andere maatschappelijke partners in Rheden. De organisatie ondersteunt de gemeente en het culturele veld door faciliteren, adviseren en verbinden en neemt geen taken over van inwonersinitiatieven, verenigingen of scholen, maar treedt vraaggericht op. Daarnaast willen we zoveel mogelijk lokale professionals betrekken bij talentontwikkeling, workshops en evenementen.

Informeel waar het kan en formeel waar het moet is de werkwijze die we hanteren. Initiatieven worden aanvullend op dat wat de gemeenschap kan organiseren zelf of met ondersteuning opgezet.

Daarnaast zetten wij kunst en cultuur steeds meer als middel in voor welzijn, ontmoeting en sociale cohesie. Dit vraagt om een goede samenwerking intern binnen de gemeente, maar ook tussen sociale partners onderling, zowel vrijwillig als professioneel. We hebben een actieve betrokkenheid bij kwetsbare groepen: jongeren die niet vanzelfsprekend met kunst en cultuur in aanraking komen, anderstaligen, asielzoekers, mensen met beperking, dementie of NAH, jonge en oudere inwoners met eenzaamheidsgevoelens en kwetsbare inwoners. We sluiten aan bij de Integrale WijkAanpak.

Kortom: de uitvoering van de nota steunt op samenwerking tussen gemeente, De Zoomerij, vrijwilligers(organisaties), verenigingen, scholen, professionals en maatschappelijke partners. De Zoomerij fungeert als coördinator en verbinder, maar laat de autonomie van verenigingen en instellingen intact. En om te toetsen of we op de goede weg zijn en het ingezette beleid te evalueren, steken we regelmatig de thermometer in de samenleving om op te halen wat er bij inwoners en (vrijwilligers) organisaties leeft.

Participatie en communicatie

Om tot deze cultuurnota te komen, hebben we input opgehaald bij diverse doelgroepen:

- De eerdere bijeenkomsten voor inwoners en organisaties die georganiseerd zijn voor organisaties binnen het sociaal domein rond de ombuigingsvoorstellen. De relevantie uitkomsten zijn opgenomen in de nota.
- Informatie uit diverse enquêtes via Rheden Spreekt. In meerdere vragenlijsten hebben wij een aantal vragen gesteld over cultuur, inwonersinitiatieven en het verenigingsleven.
- Op 20 oktober 2025 organiseerden wij een bijeenkomst voor de culturele partners en geïnteresseerden in de Ontmoetingskerk in Dieren. Ondanks dat de opkomst licht tegenviel, waren de uitkomsten erg uitgebreid en waardevol. Deze zijn ook verwerkt in de nota.
- We stuurden een enquête uit voor jongeren tot en met 25 jaar via diverse kanalen (onderwijs, verenigingen, Incluzio). Hier kregen we ruim 40 reacties op en ook deze zijn verwerkt in de nota.
- Intern is deze nota afgestemd met beleidsadviseurs samenleving, specifiek jeugd, onderwijs en welzijn.
- Het eerste conceptnota is met een aantal externe organisaties gedeeld die ook aanwezig waren op de bijeenkomst. De ontvangen input, waar relevant, wenselijk en haalbaar, is verwerkt.
- Het advies van de Adviesraad sociaal domein zal worden toegevoegd na de vergadering op 6 februari 2026.
- Na vaststelling zal de nota 'Cultuuromslag – Kracht van de verbeelding' gedeeld worden met iedereen die betrokken is geweest bij het proces.

Bijlagen

1. Raadbesluit De nota 'Cultuuromslag – kracht van de verbeelding' vaststellen.
2. Nota 'Cultuuromslag – Kracht van de verbeelding'

De Steeg, 13 januari 2026

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris